

УДК 81'373: 811.111

Пилячик Н.Є.

(Івано-Франківськ)

Лексико-семантичне поле „природне/стихійне лихо” у
сучасній англійській мові

На сучасному етапі розвитку гуманітарної науки та лінгвістики зокрема, виокремилась чітка тенденція – антропоцентралізація усіх її сфер. В основу цих нових тенденцій поставлений пізнавальний і уявний світ людини, її культура, свідомість, ментальність, її зв'язки з природою, усім людством та її сама мова. Тому семантика та семасіологія є прямими відповідниками цього напрямку дослідження у лінгвістиці.

На початку ХХІ століття, людство розв'язує безліч проблем, які набувають глобального характеру, одна з яких – негативний вплив людської діяльності на навколишнє середовище. Оскільки ці питання є важливими для суспільства, то розглядаються вони усіма галузями науки, у тому числі лінгвістикою, про що свідчить незначна кількість праць у цій галузі. Тут можна виділити праці Є.Л.Міловановича, Є.А.Вейцмана, Є.В.Зонова, Г.І.Осипова та інших.

У практичній семасіології теоретичні основи семантичного аналізу вже досить розроблені і апробовані, однак, додаткове залучення та взаємодія антропоцентричних та природоцентричних парадигм сприяє кращому розумінню закономірностей мовної системи та її відбитку в мовній картині світу.

Вибір групи лексичних одиниць з відображенням поняття „природне/стихійне лихо” становить значний інтерес різноманітністю своєї семантики. Досліджувані іменники, об'єднані спільними семами „сильні вітри”, „земні зсуви”, „кліматичні умови”, „природні стихії”, не часто були предметом спеціального дослідження. З огляду на це, проведення семантичного аналізу цієї групи лексичних одиниць, спрямованого на виявлення їх системних властивостей і функціонування з погляду семантики їх парадигматичних відношень уявляється доречним та актуальним для сучасної літератури та

наукових досліджень у галузі екології; для преси, радіо, телебачення а також, для потреб лексикографії та перекладознавства.

Стаття є спробою систематизації та класифікації досліджуваних англійських іменників, які розглядаються у вигляді ієрархічно організованого системного комплексу – лексико-семантичного поля „Стихійне лихо”, з урахуванням їх синонімічних та антонімічних відношень.

Вслід за З.Д.Поповою, І.А.Стерніним вважаємо, що „лексико-семантичне поле базується на позамовних зв'язках денотатів, його елементи не можуть замінити один одного, а ідентифікатор поля представляє собою словосполучення, часто штучне, яке не входить до складу поля. Лексико–семантичне поле виділяється згідно однієї загальної семи, включає слова однієї частини мови” [12: 33]. У даному дослідженні використовуємо термін „семантична категорія” для позначення того загального, що є характерним для ряду семантичних компонентів.

Метод компонентного аналізу розглядається як головний при дослідженні структури лексико–семантичного поля. Досвід досліджень у сфері семантики виявив доцільність інтеграції польового і компонентного підходів. У результаті такої інтеграції можливо точно вказати в термінах компонентного аналізу організацію лексико – семантичного поля, відношення між його конститuentами і багато інших властивостей.

І.В.Арнольд, І.А.Стернін, М.В. Нікітін вважають, що у кожному із значень слова виділяється денотативний макрокомпонент чи когнітивний тип змісту, який представляє предметно–понятійну або виключно понятійну інформацію, пов'язану з відображенням позамовної дійсності, і конотативний макрокомпонент чи прагматичний тип змісту, який виражає відношення мовця до предмету номінації у формі емоції та оцінки денотата. Для позначення компонента значення згідно з вченням В.Г.Гака, А.А.Уфимцевої використовуємо термін „сема”. Сема визначається як семантична одиниця, яка є компонентом семеми і відображає певну ознаку позначуваного предмету чи поняття [13: 39].

Відомо, для багатьох слів можна побудувати ієрархічні ряди, в яких пов'язуються слова з більш конкретним значенням та слова з більш загальним значенням типу пшениця – злак – рослина ; дюшес – груша – дерево ; спаніель – собака – тварина. Будь-яке слово такого ряду з більш конкретним значенням Лайонз запропонував назвати гіпонімом , а співвіднесене з ним слово з більш загальним значенням – гіперонімом (Lyons,1963). Такі родо-видові відношення часто бувають багатоступеневими, а це дає можливість послідовно деталізувати класи і підкласи лексичних одиниць.

У лінгвістичних дослідженнях М.М.Фокіної, Т.П. Щедріної, Т.В.Сергєєвої пропонується вивчення гіпонімічних відношень між лексичними одиницями шляхом встановлення гіперо- гіпонімічних структур (ГГС). ГГС визначається як сукупність ієрархічно-організованих значень слів, які знаходяться в родо - видовій залежності і відображають певні фрагменти реальної дійсності (Т.В.Сергєєва,1989). Блок, що складається з одного гіпероніма і підрядних йому гіпонімів і об'єднаний за певною семантичною ознакою, вважається мінімальною складовою одиницею ГГС.

Головною особливістю гіпонімічних відношень в мовах є те, що порівняно з науковими таксономіями, вони не діють так само логічно та систематично. Більш чітко вираженою гіперо-гіпонімічною структурою характеризуються термінологічні системи в лексиці мови. У гіпонімічних системах природних мов можливими є багаточисленні випадки лакун, асиметрії і невизначеності. Важливими факторами, які впливають на ієрархічну структуру словника через відношення гіпонімії, є структура культури, в рамках якої функціонує мова, нерівномірність формування словникового складу, відображення в семантичній структурі мови не тільки наукового, системно організованого знання, але й не наукових уявлень людини, її світогляду, символіки та поетичного сприйняття дійсності .

Отже, організація лексико-семантичного поля представляє собою гіперо-гіпонімічну структуру, тобто послідовне включення одних гіперо-гіпонімічних парадигм (блоків) в інші формує поле. Іменем поля є гіперонім найвищого

рівня, який виражений багатозначним словом. В межах поля можуть існувати декілька блоків, які знаходяться на одному рівні ГГС.

Оскільки особливістю гіпонімічних відношень є їх несиметричність, поле характеризує ГГС асиметричною, з нерівномірним нарощуванням гіперо-гіпонімічних блоків, з лакунами – відсутністю гіперонімів на певних рівнях, тобто блоками, які складаються з одних еквонімів (слів, які узагальнюються на одному рівні).

Синонімія займає одне із центральних місць в парадигматиці, їй присвячено багато досліджень вчених різних шкіл і напрямків. Синонімія характеризується як власне мовне явище, яке виникло через намагання мовної системи повніше відобразити об'єктивну реальність.

Для багатьох лінгвістів характерним є визначення синонімів через поняття (В.В.Виноградов, Р.О.Будагов, В.В.Левицький, В.О.Гречко, М.В.Нікітін, W.H.Goodenough, J.J.Katz): синоніми–слова, пов'язані з одним поняттям, але, які відрізняються відтінками значень. Іншим критерієм синонімії вважається взаємозамінність в контексті без зміни змісту висловлювання (Д.М. Шмельов, Ю.Д.Апресян, Л.О.Новіков). Існує і третя точка зору, яка включає два вище згадані підходи до проблеми синонімії – „необхідна умова синонімії – присутність семантико-змістового і функціонального узагальнення, яке реалізується в частковій взаємозаміні лексичних одиниць” [5: 16]. Такий комплексний підхід до синонімії є найбільш вірним.

З точки зору компонентного складу значень слова, синоніми – лексичні одиниці, які різняться хоча б одним семантичним компонентом, не бувають абсолютно однозначними, це завжди семантично і функціонально близькі лексичні одиниці, але еквівалентність їх завжди часткова (Г.Б.Антрушина, В.Г.Вілюман, Н.О.Маковецька, С.Е.Osgood, G.J.Suci, Р.Н.Tannenbaum).

Важливим аспектом є питання про синонімію в лексико-семантичному полі. Оскільки синонімія розглядається в поєднанні з іншими типами семантичних зв'язків, а саме з гіперо-гіпонімією, тоді правомірними є синонімічні відношення в межах ГГС поля.

Вважається, що відношення гіперонім-гіпонім є частково синонімічним. Існування синонімічних відношень неможливе між значеннями слів, які виражають поняття різних рівнів абстракції. Таким чином, говорячи про структуру синонімічних рядів в полі, можна стверджувати, що синонімічні ряди розпадаються на підкласи і пари слів, які важко перехрещуються один з одним (якщо вони відрізняються один від одного різними типами семантичних ознак).

З точки зору семного аналізу значення слова розглядається проблема домінанти синонімічного ряду – значення, яке є необхідним компонентом, що входить до значення інших членів ряду. Домінанта - слово семантично найбільш просте, стилістично нейтральне і синтаксично найбільш вільне та вживане. Так, як і семантичне поле, найвища за рівнем узагальнення категорія, і синонімічні ряди об'єднують слова, схожі за значенням, то семантичні поля, як значно більші угруповання слів, характеризуються наявністю синонімічних зв'язків між словами.

Одним із найважливіших проявів системних відношень в лексиці мови є відносне протиставлення її елементів. Антоніми формують власні мікросистеми, входять в загальну схему класифікації лексики, вступаючи у тісний зв'язок з синонімами. Антонімія виступає частиною предметно-логічного значення слова. Антонімічні слова є семантично однорідними словами, хоча вони протиставляються один одному всім своїм змістом. Значення антонімів розрізняються тільки за однією диференційною ознакою. Як вважає більшість лінгвістів, антонімічні характеристики слів виявляються в синтагматиці, проявляючись в схожості синтаксичного та лексичного співвідношення слів-антонімів (В.М.Комісаров, А.А.Уфимцева, Л.О.Новіков).

У досліджуваному лексико-семантичному полі „природне/стихийне лихо” виявляються антонімічні відношення двох типів – контрарні та комплементарні. У контрарній антонімії характер відношень членів опозиції визначається градуальним протиставленням її членів. У системі лексики градуальні опозиції займають найбільший пласт антонімів. Основою

градуального протиставлення є головні нейтральні слова („flood” і „drought” у нашому дослідженні), решта членів парадигми, виражаючи різну ступінь вияву ознаки, ніби накладаються на це протиставлення і є синонімами для вираження інтенсифікації. Їх значення залежить від співвідношення із значенням нейтральних слів [9: 148].

Якщо контрарна антонімія характерна лише для одного мікрополя лексико-семантичного поля „природне/стихійне лихо” – мікрополя „повінь- посуха”, то комплементарна антонімія (характеризується взаємовиключеною опозицією присутність-відсутність ознаки) структурує ціле поле, проявляючись на всіх рівнях гіперо-гіпонімічної структури. Для ядра поля характерними є відношення гіперо-гіпонімії і комплементарної антонімії. Ім'я поля, значення іменника disaster, є гіперонімом по відношенню до значення іменників avalanche, earthquake, drought, flood, volcano, cyclone, tornado, які формують ядро поля.

Відповідно до досліджень, виконаних у руслі традиційної семантики (В.В.Акуленко, О.В.Бондарко, З.Н.Вердієва, Р.М.Гайсіна, О.В.Долгих), лексико- семантичне поле об'єднує ряд мікрополів – словесних угруповань, що співвідносяться з підкатегоріями в межах загальної поняттєвої категорії. До структури ЛСП „стихійне/ природне лихо” входять наступні мікро поля: „тропічні циклони”, „регіональні вітри”, „зсуви землі”, „засуха-повінь”, „атмосферні опади”.

При виділенні та класифікації досліджуваних лексем використовуємо метод компонентного аналізу. Об'єднати лексичні одиниці, дещо різні за семантичними ознаками, у одне лексико-семантичне поле „природне/стихійне лихо” дозволяє присутність у іменникових дефініціях таких спільних сем, як „природне лихо”, „серйозні/ колосальні наслідки” (табл. 1). Для позначення наявності тієї чи іншої семи для кожної лексеми, використовуємо знак „+”, а ті семантичні ознаки, які не подаються в словникових статтях для визначення того чи іншого явища, позначаємо символом „-”.

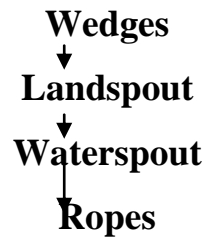
Семи	Стихійне лихо	Причина утворення	Присутність вітру	Елементи землі,гірські	Присутність вогню	Наявність атмосф.	Місце утворен	Наслідки
------	---------------	-------------------	-------------------	------------------------	-------------------	-------------------	---------------	----------

Лексеми				утворення		опадів	ня	
avalanche	+	rapid melting of snow	-	+	-	+	mountains	serious
flood	+	rainfall	-	+	-	+	rivers	serious
landslide, mudslide	+	earthquake, volcanic eruption	-	+	-	+	land	devastating
earthquake	+	the collision of 2 plates	-	+	-	-	land, earth	devastating
tsunami	+	undersea earthquake	+	-	-	-	sea	devastating
Lahar	+	volcanic eruption	+	+	-	-	land	devastating
volcano	+	melted rocks and gases	-	+	-	-	mountains	devastating
hailstorm	+	thunders torm	-	-	-	+	air	devastating
icestorm	+	ice precipitation	-	-	-	+	air	devastating
tropical cyclone	+	warmth, moisture wind	+	+	-	+	ocean	devastating
wildfire	+	lightning drought	+	-	+	-	forests	devastating
sinkhole	+	collapse of subterranean structure	-	+	-	-	populated areas	devastating

Мікрополе „регіональні вітри” характеризується наявністю однієї яскраво вираженої синонімічної групи. Значення лексем об’єднуються спільною семою „спустошливий вітер” (сема „вітер” з акцентом на сильному прояві руху). Синонімом-домінантою є іменник tornado, оскільки за допомогою цього слова найчастіше трактується значення іменників у словникових дефініціях. Схематично зобразимо цей синонімічний ряд лексем від більш загального об’єднуючого поняття до меншого та конкретного.

Tornado

Спільними семами для досліджуваних лексичних одиниць tornado, waterspout, landspout, wedges, ropes є семи „сильний вітер”, „велика швидкість вітру”, „присутність „ока””, „серйозні наслідки”. Диференційні семи „утворення над землею”, „утворення над морем”, „величина вихру” роблять дані синоніми частковими і невзаємозамінними у контексті:

In 1913 in the USA, Cansas State, a great and violent tornado took the horses from the field by its whirl, but the farmer stayed alive.

Light summer showers and thunderstorm were brought by a waterspout, occurring over the ocean. [<http://basmanov.sky.net.ua>]

Як видно з прикладів, tornado та waterspout не є повними синонімами, бо диференційною семою для них є „місце утворення”.

Для мікрополя „засуха-повінь” характерною є контрарна антонімія (відсутність – присутність атмосферних опадів). До ядра мікрополя віднесемо значення іменників wildfire, drought, flood, avalanche. Мікрополе розпадається на два протилежні за атмосферою ознакою синонімічні ряди, які відрізняються за категоріями інтенсивності та оцінки (наприклад, heatwave – drought – wildfire; flood – avalanche – landslide/ mudslide).

Небагаточисельним за кількістю лексичних одиниць є мікрополе „атмосферні опади”: hailstorm, icestorm, thunderstorm, спільними семами для яких є „стихійне лихо” та „опади”. Вважаємо лексеми даного мікрополя еквонімами, оскільки вони мають ознаки термінологічних систем в процесі формування.

Досліджуючи прагматичний аспект значення іменників мікрополя „зсуви землі”, виділяємо групу лексичних одиниць, які формують наступний семантичний ланцюжок: earthquake, volcano, supervolcano, tsunami, megatsunami утворюють ядро поля. Іменники landslide, mudslide віднесемо до периферії

поля. Зауважимо, що ці дві лексеми належали до периферійного прошарку мікрополя „повінь” з семою „обвали снігу” і, мають спільну сему „причина утворення- землетрус, вулкан” з іменниками мікрополя „зсуви землі”. Отже, значення лексем *landslide*, *mudslide* меншою чи більшою мірою відхиляються від семантики ядерних груп, що надає периферіям лексико-семантичних полів „повінь” та „зсуви землі” вигляд прошаркового утворення.

Для того, щоб проілюструвати вірне вживання тієї чи іншої лексеми в контексті, розглянемо ще одне мікрополе „тропічні циклони”. Відомо, що циклони поділяються на нетропічні та тропічні; нами розглядаються лише тропічні, оскільки вони характеризуються певними, притаманними лише для них особливостями. Словом—домінантою для досліджуваної групи іменників є лексема *cyclone*, яке вживається у словникових дефініціях наступних слів: *depression*, *storm*, *typhoon*, *hurricane*, *willy-willy*, *windstorm*, *whirlwind*, *tornado*. Вважаємо, що всі ці лексеми є синонімами, оскільки більшість сем, які описують їх значення, є спільними для них всіх, хоча існують і диференційні семи, які роблять ці поняття різними. Використовуючи метод компонентного аналізу, порівняємо всі семантичні ознаки, наприклад, іменників *typhoon*, *tornado*, *windstorm*.

Tornado

1. *natural disaster*;
2. ***occur in the USA, New Zealand, Australia (land)***;
3. ***175- 480 km/h***;
4. *formation: wind, thunder, cloud*;
5. *duration: 1-4 hours*;
6. *season: summer, autumn*;
7. *presence of “eye, eyewall”*;
8. *consequences: devastating*

Typhoon

1. *natural disaster*;
2. ***occur over the Northwestern Pacific Ocean***;
3. ***35 m/s- 305km/h***;
4. *formation: wind, thunder, cloud*;
5. *a few hours*;
6. *season: autumn, summer*;
7. *presence of “eye, eyewall”*;

8. *consequences: devastating*

Windstorm

1. *natural disaster;*
2. *occur near the coasts of Europe;*
3. *35 m/s;*
4. *formation: cloud, wind;*
5. *duration: a few hours;*
6. *season: summer, autumn;*
7. *presence of "eye, eyewall";*
8. *consequences: devastating*

Серед восьми сем, які характеризують дані три види вітру, зауважимо, що семи 2,3 є диференційними, які відрізняють вітри за їх значенням, а семи 1,4,5,6,7,8 – спільними, які підтверджують те, що іменники *tornado, typhoon, windstorm* є частковими синонімами. Ще одним прикладом того, що лексеми, які належать до мікрополя „тропічні циклони” можна розглядати, як часткові, а не повні синоніми, є наступна таблиця:

Сем Лексеми	Утворення	Швидкіс ть вітру	Тривал ість	Пора року	Місце утворення	Супроводжен ня	Наявність „ока, стіни”	Наслідки
tropical cyclone	wind,cloud,thunder storm	36-68 m/s	3-5 days	end of summer, beg.of autumn	North Atlantic ocean, The Pacific, Mediterreanean Sea	rainfall, waves (at sea), flood	present	serious
depression	wind, cloud thunderstorm	17 m/s	a few hours	any time	The Pacific, the Atlantic	light showers	absent	not serious
Tropical storm	thunderstorm, wind	17-32 m/s	a few hours	any time	The Northwestern Pacific	showers	absent	not serious
typhoon	wind,thunderstorm ,cloud	35 m/s-355km/h	a few hours	summer-autumn	The Northwestern Pacific	rainfall,flood	present	devastating
hurricane	wind,thunderstorm ,cloud	35-68 m/s	a few hours-some days	summer-autumn	everywhere	hailstorm,rainfall	present	devastating
willy-willy	wind,thunderstorm ,cloud	35-68 m/s	a few hours-some days	summer-autumn	East coasts of Australia	hailstorm,rainfall	present	devastating
windstorm	wind,thunderstorm ,cloud	35-68 m/s	a few hours	summer-autumn	Coasts of Europe	lightning, heavy rain, flood	present	devastating
whirlwind	wind,dust,thunders torm	35-68 m/s	a few hours	summer-autumn	Europe	thunderstorm	present	devastating
tornado	wind,thunderstorm ,cloud	175-480 km/h	1-4 hours	spring,summer,autumn	The USA, New Zealand	lightning, heavy rain, flood	present	devastating

Наведені в таблиці дані можна порівняти з наступними прикладами, поданими в певному тексті, що дасть змогу зрозуміти вірність вживання тієї чи іншої лексеми:

The most devastating tornado in American history, The Great Tri-State Tornado ripped through Missouri, Illinois, and Indiana on March 18, 1925; it left four completely destroyed towns.

Hurricane Katrina started a tropical storm in the Atlantic Ocean in August of 2005; many people died and others – left without homes.

The most intense storm on record was Typhoon Tip in the Northwestern Pacific Ocean in 1979 which had maximum sustained wind speed of 305km/h.

On April 10, 1991, what was either a strong tropical depression or a weak tropical storm formed in the eastern Southern Atlantic, recorded by weather satellites off the coast of Angola.

The USA is always called “the country of tornadoes”, while in Europe people suffer from violent windstorms or hurricanes.

Occasionally, a hurricane that evolves into an extratropical cyclone can reach western Europe, including Hurricane Gordon (2006), which spread high winds across Spain and the British Isles in September 2006. [[http://www.usa today](http://www.usa.today)]

Вслід за вченням американських лінгвістів Дж.Катца, Дж.Фодора, Дж.Макколі, Вейнрейха, вважаємо, що „будь-яке слово в природній мові можна вжити таким чином, що речення стане аномальним” [4: 69]. „Вирішення неоднозначності, - пише Дж.Макколі, - вимагає... не тільки володіння даною мовою, але й певних знань про зовнішній світ”[8: 242].

Як видно з тексту, кожен вид вітру має свою сферу вживання; оскільки іменники tornado, windstorm, whirlwind, storm, typhoon є частковими синонімами, їх взаємозамінність в тексті може спричинити незрозуміння змісту висловлювання та аномальність речення.

Таким чином, лексична семантика мови є дзеркалом, яке відображає життя суспільства, його взаємодію з природою, виявляє спільні та диференційні риси в сприйнятті народами різних природних явищ.

Підводячи підсумки, зазначимо, що досліджувані нами лексеми не є хаотичним нагромадженням одиниць; це ієрархічно впорядкована система

лексичних одиниць, в межах якої відстежуються явища синонімії, комплементарної та контрарної антонімії.

Лексико-семантичне поле „природне/стихийне лихо” об’єднує ряд мікрополів, між якими встановлюються вертикальні та горизонтальні зв’язки. Вертикальні зв’язки ґрунтуються на ієрархічних семантичних відношеннях між одиницями поля: конкретні значення залучаються до значень більш загальних, що відтворено такими феноменами мови, як гіперо-гіпонімія. Горизонтальні зв’язки мають місце між одиницями мікрополів, які є суміжними в ієрархічній структурі.

Оскільки мікрополя є складовими одиницями поля, то їх конституенти можуть належати до різних „прошаркових” утворень. У нашому дослідженні лексеми *landslide*, *mudslide* формують периферію мікрополя „повінь”, вони ж так само зосереджуються у периферійній зоні мікрополя „зсуви землі”. Отже, віддалені прошарки периферії двох згаданих мікрополів є маргінальними, вони перетинаються один з одним. А цей чинник свідчить про наявність міжпольових реляцій та безперервності семантичного простору мови.

Вважаємо, що проведений нами семантичний аналіз досліджуваних лексичних одиниць з використанням антропоцентричних та природоцентричних парадигм, сприятиме кращому розумінню закономірностей мовної системи та її відбитку в мовній картині світу. Використання результатів даного дослідження вважаємо доречним у сучасній науковій літературі, ЗМІ, та, зокрема, фахівцями в галузі перекладознавства.

Література

1. Антрушина Г.Б. К вопросу о роли сочетаемости в семантическом развитии слова // Уч. зап. Московского гос. пединститута им. В.И. Ленина. – М., 1958.- С.3-10.
2. Апресян Ю.Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка.- М.: Наука, 1974. -367с.

3. Арнольд И.В. Эквивалентность как лингвистическое понятие // Семантика. Стилистика. Интертекстуальность : Спб.: Изд-во Санкт-Петербургск. Ун-та, 1999. – С.39-53.
4. Вейнрейх У. Опыт семантической теории // НЗЛ. – Вып.10. Лингвистическая семантика. – М.: Прогресс, 1981. – С.50-176.
5. Вилюман В.Г. Английская синонимика: (Введ. в теорию синонимии и методику изуч. синонимов). [Учеб. пособие для пед. институтов по спец. „иностран. яз.”]. – М.: Высшая школа, 1980.- С.16.
6. Виноградов В.В. Основные типы лексических значений слова // ВЯ, 1953.- №5.- С.3-29.
7. Каверина О.Н. Семантическое поле „погода” в современном английском языке: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. – М., 1992. – 16с.
8. Левицкий В.В. Семасиология. – Винница: НОВА КНИГА, 2006.- 512с.
9. Макколи Дж. О месте семантики в грамматике языка // НЗЛ. – Вып. X. Лингвистическая семантика. – М.: Прогресс, 1981. – С.235-301.
10. Новиков Л.А. Избранные труды. – М.: РУДН, Т.1: Проблемы языкового значения.- 2001.- С. 148.
11. Попова З.Д. Полевые структуры в системе языка. Москва, 1989. – С.33.
12. Попова З.Д., Стернин И.А. Лексическая система языка. Воронеж, 1984. – С.39.
13. Уфимцева А.А. Опыт изучения лексики как системы. – М.: Изд-во АН СССР, 1962.- 287с.
14. Lyons J. Structural Semantics. - Oxford: Oxford University Press, 1963.
15. Longman Dictionary of American English. - New York: Longman, 2000.
14. The New Oxford Thesaurus of English. – Oxford: Oxford University Press, 2000.
15. Webster’s Ninth New Collegiate Dictionary. – Springfield, Massachusetts, USA, 1985.

[http://basmanov. sky. net. ua](http://basmanov.sky.net.ua)

[http://www. usa today](http://www.usa.today)

